

Posljednji dani atlantske trgovine robljem

Ing. Mirko Posavec, Zagreb

Danska je bila prva kolonijalna sila, koja je god. 1792. ukinula ropstvo. Napoleon je to učinio god. 1815. a Engleska i Sjedinjene Države složile su se 1812., da više ne šalju u Afriku svoje ekspedicione brodove za lov na Crnce. One su čak naredile svojim ratnim lađama, da pretraže sve sumnjive brodove, bez obzira pod kojom zastavom plove. Svi oni, koji bi se bavili trgovanjem robljem, imali su se tretirati kao zločinci. Kad im je zaprijetila opasnost pretrage broda, radije su svoj »živi tovar« potajno bacili u more, nego da se izlože ovoj teškoj kazni. Dobar su kupac ovakve »robe« bile zemlje Južne Amerike, ali i južne države Sjeverne Amerike, gdje su robovi bili upotrebljavani kao radna snaga na plantažama pamuka sve do 1861.

Suzbijanje trgovine robljem, već polovinom prošlog vijeka uveliko se vršilo na Atlantiku, no ipak se još našao poneki nečovječni kapetan, koji je primamljen visokom zaradom i dalje tjerao ovaj sramotan posao. Britanski su i američki brodovi lovili i pretraživali svaki sumnjivi jedre-

njak, pa su tako samo između travnja 1844. i srpnja 1845. zaplijenili 75 lađa.

Prilike u kojima je roblje na brodu živjelo bile su strašne. Tako je na pr. na 44—tonskom portugalskom škuneru »Esperanza« ponekad bilo utovareno 220 ljudi, a ako su rastom maleni, čak i do 250. Namirnice su bile uzimane samo za 15 dana putovanja, pa ako je ono zbog nevremena potrajalo dulje, robovi su često umirali od gladi. Roba se u Africi moglo kupiti za 3 ili 4 komadića tkanine, a u Americi ga se prodavalo za 120 funti. Četiri godine kasnije nabavna je cijena roba iznosila 4 funte, a prodavan je za 50 funti, što znači da je tržište bilo zasićeno obilnom ponudom ove »robe«.

Hvatanje trgovaca robljem nije bila baš jednostavna stvar, jer su oni katkad pri tom pružali otpor, osobito kad im je zaprijetila zaplijena broda. Jedan od uspješnih, ali i neobičnih slučajeva, bila je zapljena jednog brika, koja se desila 1844. S ratnog je broda »Hijacint« prvi oficir Toten-

ham, pošao na kopno u čamcu sa četiri veslača i jednim zamjenikom. Uskoro ih je zahvatila gusta magla i oni su noć proveli u čamcu. Slijedećeg su jutra susreli neki sumnjivi brik i stali ga slijediti. Kad su to na briku opazili, otvorili su vatru na čamac, koji ih je slijedio, ali je Totenham bio nustrašiv i odgovorio je vatrom takvom brzinom kakvom mu je zamjenik mogao puniti i dodavati puške. Rezultat je bio izvanredan, jer je brik usred puškaranja naletio na obalu, 18 je ljudi, od kojih tri ranjena, iskočilo iz njega i razbježalo se obalom. Tada je prispio i »Hijacint« i uzeo brik u tegalj. Prilikom pregleda zaplijenjenog broda utvrđeno je, da je bio uređen za smještaj tisuću robova i oboružan s 2 topa i s mnogo manjeg vatrenog oružja.

Slučaj, koji se dogodio 1845. završio je tragično. Jedan je progonitelj trgovaca robljem, nakon što je zarobio posadu broda — trgovca »Vasp«, susreo neki drugi brod za prijevoz robova i zauzeo ga. Poručnik je sa pola posade prešao na zaplijenjeni brod, ostavivši prvi pod zapovjedništvom nižeg časnika. Ovaj je mladić nerazborito pustio iz okova nekoliko zarobljenika, a oni su mučke pobili njega i cijelu

njegovu posadu, zauzeli brod i pobjegli. No, ubrzo su pali u šake zapovjednika broda »Star«.

No, roblje nije uvijek bilo crne kože. Ponekad su kao robovi bili prodavani i bijelci. U najblažem slučaju bili su hvatani da bi se dobila otkupnina. Godine 1842. dogodio se ovakav slučaj: Izvjestan broj putnika sa dva britanska broda bio je zarobljen u kolumbijskoj luci Kartagena i stavljen u zatvor. Vijest o tome stigla je i do poručnika Mišele de Kursija, koji je zapovijedao brikom »Karibdis«, oružanim s tri topa. On je smjesta otplovio u Kartagenu i zatražio da se zarobljenici oslobode. Zapovjednik jedne korvete, koja je bila usidrena u luci, dao je nalog da se pripuca na »Karibdis«, ali je za svoju nesmotrenost bio kažnjen tako, da je vatrom iz brikovih topova bio ubijen zajedno s 28 članova svoje posade. Tada je de Kursi zaplijenio tri škunera i jedan brik, koji su se nalazili u luci. Za svoje je djelo hrabri zapovjednik brika bio nagrađen, ali se veoma ražalostio, kad je čuo, da su južnoamerikanci za odmazdu strijeljali četiri zarobljenika, koje on, uza svu hrabrost, ipak nije mogao spasiti.